

RIJEČ UREDNIKA

Godine 2000. objavljen je prvi zbornik radova o Vukovaru kao rezultat znanstvenih skupova koje je Institut društvenih znanosti Ivo Pilar organizirao 1998. i 1999. godine. Jedan od autora teksta objavljenog u zborniku, povjesničar J. Jurčević, tada je pisao: „Iako je prošlo sedam godina od vukovarskih događanja 1991. godine još nažalost postoji niz neuobičajenih faktografskih, interpretativnih i kontekstualnih nepoznanica o tom fenomenu.“¹ Kako bi se popunile interpretativne praznine i činjenično utvrdili različiti aspekti Vukovarske bitke Institut društvenih znanosti Ivo Pilar nastavio je organizirati znanstveno-stručne skupove koji za svoju osnovnu temu imaju fenomen Vukovar '91. Kako je 2016. organiziran već devetnaesti skup posvećen događajima iz Vukovara 1991. godine, postavljaju se sad već drugačija pitanja, primjerice koji su dometi i doprinosi znanosti u bavljenju složenim povijesnim događajima te je li opravdano u svijetu koji se ubrzano mijenja ustrajati na jednoj istraživačkoj temi u dužem razdoblju. Radovima u ovom zborniku koji, kako je i očekivano, različito pristupaju temi Vukovara, valja prići imajući u vidu upravo ta pitanja.

Šira perspektiva nagoviještena je već naslovom zbornika, *Hrvatsko društvo: 25 godina nakon Vukovara '91*. U tom okviru radovi su podijeljeni u četiri skupine koje obrađuju teme vezane za religiju, demografiju, kulturu i politiku. Znanstvenim radovima je na kraju knjige, u dijelu Pogledi pridodan i rad „Hrvatski logoraši u srpskim koncentracijskim logorima: 25 godina nakon zarobljavanja“ Danijela Rehaka, sudionika događaja iz '91. i predsjednika Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora.

Radovi objavljeni u ovom zborniku proširuju i dopunjuju brojne uvide objavljene u dosadašnjim a posvećene temi Vukovarske bitke, svega onog što je do nje dovelo i njezinih strašnih posljedica. Oni se bave značajem Vukovarske bitke za nacionalni identitet, ali i opće funkcioniranje hrvatskog društva. Ne čudi stoga da se autori osvrću na društvene aktere i institucionalne sklopove koji su često u raskoraku između etičkih načela i logike moći i koji se međusobno nadmeću u uobličavanju kolektivnih predodžbi. U tom smislu radovi prikupljeni u zborniku ukazuju na neizostavno mjesto znanosti u suvremenom društvu koje zbog niza proturječnih procesa biva sve teže razumjeti. Povijesni događaji koji su i sami rezultati niza kompleksnih procesa moraju se činjenično rekonstruirati te, usprkos snažnom utjecaju suvremenog relativizma, nastojati interpretativno uvjerljivo protumačiti. To dakako ne znači svodenje složenih stvari na jednostavne formule. Naime, treba uvažiti činjenicu da se stavovi pojedinaca, s obzirom na njihova društveno-kulturna

¹ Jurčević, J. (2000). Povijesno značenje Vukovara '91. U: *Vukovar '91 – značenje, vrednote, identitet*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 13.

pozicioniranja, u mnogim ključnim točkama razlikuju. Kako upozorava P. Canivez u raspravi o naciji, „članovi nacije mogu se prepoznati u zajedničkim praksama, načelima i simbolima, ali njihova tumačenja toga su različita“.² No, znanstvena analiza može ne samo tražiti razloge za takve različite stavove već i s obzirom na tijek povijesnih događaja zaključivati o hijerarhiji uvjerljivosti pojedinih interpretativnih praksi.

Vraćamo se stoga pitanju zašto je Vukovarska bitka tako važna tema i zašto držimo da joj se još treba vraćati. Odgovor je zapravo jednostavan: Vukovarska bitka je važan povijesni događaj čije se posljedice i danas osjećaju. One su vidljive još uvijek u svakodnevnicima vukovarskih ulica, vidljive su u statistikama i lako se mogu uočiti u simbolici koju je Vukovar stekao nakon Domovinskog rata. Naime, raspad komunističkog bloka doveo je do toga da su države koje su se u njemu nalazile promijenile svoje ideološke okvire, simboliku, društvene institucije. S različitim stupnjem entuzijazma ili možda euforije one su krenule u ono što će se označavati „tranzicijskim razdobljem“. Za razliku od većine srednjoeuropskih zemalja Hrvatska je u svoju tranziciju krenula znatno težim putem, kroz rat koji joj je bio nametnut i koji je zapravo obilježio oblikovanje države i generirao niz negativnih procesa. Hrvatska će iz Domovinskog rata izići kao pobjednica ali brojni novi izazovi kao i problemi, kako oni ratni tako i oni koji se tiču kontinuiteta/diskontinuiteta s prethodnim razdobljem i prethodnom (jugoslavenskom) državom bit će takvi da se njihovo rješavanje još ne nazire. Uslijed toga i čin vraćanja i povijesnog promišljanja početka devedesetih ne predstavlja samo čin intelektualne znatiželje nego je izuzetno važan za promišljanje suvremene hrvatske stvarnosti pa i hrvatskog nacionalnog identiteta. Ne ignorirajući činjenicu da se u Hrvatskoj pojavljuju i stalno novi problemi i izazovi, da dio javnosti forsira ideje jugonostalgije ili euroskepticizma, te da je hrvatsko društvo po mnogim pitanjima podijeljeno i dalje držimo da je važno istraživati činjenice vezane uz Domovinski rat i Vukovarsku bitku kao i tražiti interpretacije koje će biti uvjerljive.

Kao urednici zahvaljujemo svim autorima što su svoje usmeno priopćenje sa skupa priredili i u pisanoj verziji i tako omogućili da ih ukoričimo u novom izdanju Instituta Pilar posvećenom Vukovaru 1991. godine. U člancima su izvršene nužne uredničke, lektorske i korektorske intervencije, ali se nije diralo u autonoman autorski stil. Dakako, za iznesene podatke, činjenice, tvrdnje i zaključke odgovorni su autori tekstova. Svjesni smo mogućih pogrešaka, iako smo se trudili da ih bude što manje, pa čitatelje molimo za dobrohotnost.

Urednici

² Canivez, P. (2017). *Što je nacija?* Zagreb: Matica hrvatska, 50.